

رشد آموزش جغرافیا و آموزش حرفه‌ای دبیران

دکتر سیاوش شایان

مطالب
مندرج
در فصلنامه را
دریابند و توقعات
خود را از این نشریات
به هدف‌های مذکور
محدود سازند.

یکی از مهم‌ترین هدف‌های ذکرشده در میان هدف‌های فصلنامه‌های تخصصی رشد، دانش‌افزایی و به‌روز کردن دانش مخاطبان و دبیران از پیشرفت‌های علم جغرافیا و علم برنامه‌ریزی درسی و آموزش جغرافیاست. کافی است نگاهی به فهرست مقاله‌های منتشرشده در فصلنامه رشد آموزش جغرافیا بیندازیم و دریابیم که ده‌ها استاد، دانشجو، معلم، دانشجو معلم و دیگر علاقه‌مندان تاکنون در زمینه به‌روز کردن دانش مخاطبان، صدها مقاله، گزارش و گفت‌وگو در این فصلنامه ارائه کرده‌اند تا دانش روز و مرزهای نوین علم جغرافیا و دانش برنامه‌ریزی درسی و آموزش جغرافیا را به مخاطبان منتقل کنند. برای این منظور کافی است با جست‌وجوی کلیدواژه‌های مرتبط و درج نام فصلنامه رشد آموزش جغرافیا در موتورهای جست‌وجو به فهرستی از این مقالات و گزارش‌ها دست یابیم که در سی‌وشش سال گذشته در فصلنامه چاپ و منتشر شده‌اند تا فقط همین هدف اولیه و بسیار ارزشمند تخصصی رشد جغرافیا را پوشش دهند.

یکی دیگر از هدف‌های مهم در انتشار فصلنامه‌های تخصصی رشد، آگاهی مخاطبان از برنامه‌های درسی آموزش جغرافیا و تغییرات محتوا و شیوه‌های آموزش جغرافیای کتاب‌های درسی در دوره‌های گوناگون تحصیلی آموزش عمومی، آموزش معلمان و ... است. در ذیل این هدف می‌توان به آگاهی مخاطبان از برنامه ملی آموزش جغرافیا و برنامه درسی ملی نیز اشاره کرد. حجم بالای این‌گونه مقالات که در رشد آموزش جغرافیا به چاپ رسیده‌اند نشانگر آن است که تعداد قابل توجهی از آن‌ها اکنون می‌توانند منبع ارزشمندی برای ارتباط آموزش جغرافیا با برنامه‌های درسی بالادستی باشند.

بخش‌هایی با عنوان آموزش جغرافیا، تجربیات زیسته معلمان، آشنایی با شیوه‌های تدریس نوین آموزش جغرافیا و مقاله‌هایی از این دست، برای پوشش دادن به هدف‌هایی چون تجربه‌های دبیران در آموزش جغرافیا، روش‌های تدریس فردی و گروهی جغرافیا و ارزش‌های آموزش‌های میدانی در جغرافیا ارائه شده‌اند. در تدوین و انتشار این‌گونه گزارش‌ها و مقاله‌ها و گفت‌وگوها می‌توان رگه‌هایی قوی از تجربه‌های استادان و دبیران را یافت که به مجله ارائه کرده‌اند تا دیگر مخاطبان مجله را با شیوه‌های آموزشی خود و شیوه‌های تازه آموزش جغرافیا در دیگر کشورها آشنا کنند و آموزش جغرافیا را در کشورمان بهبود بخشند.

نقش فصلنامه رشد آموزش جغرافیا را در آگاهی از فعالیت‌های گروه‌های آموزشی جغرافیا در استان‌های مختلف کشور، صاحب‌ها،

تاکنون بیش از یکصدوسی‌ودو شماره از فصلنامه رشد آموزش جغرافیا چاپ و منتشر شده است. در انتشار این تعداد مجله، بسیاری از استادان جغرافیا، دبیران جغرافیا، مؤسسه‌های جغرافیایی و دیگر علاقه‌مندان به آموزش جغرافیا از دانشگاه‌ها، مؤسسه‌های آموزش عالی و گروه‌های آموزشی مشارکت داشته‌اند. اکنون با توجه به انتشار صدها مقاله علمی و آموزشی در این نشریه لازم است نگاهی دوباره به کارنامه آموزشی این فصلنامه و نقش آن در بالابردن دانش حرفه‌ای مخاطبان آن، یعنی دبیران جغرافیا، دانش‌جویان جغرافیا و دانشجو معلمانی که مجله برای آنان چاپ و منتشر می‌شود، بیندازیم و ببینیم در جهت بالا بردن سطح دانش آنان گام برداشته‌ایم یا خیر؟ هدف‌های یازده‌گانه فصلنامه‌های تخصصی رشد در شماره‌های اولیه این مجلات و در رشد آموزش جغرافیا آمده و گاه درباره آن‌ها و لزوم توجه به آن‌ها نوشته‌ها و مقاله‌ها و سرمقاله‌هایی چاپ شده است. اخیراً هم بر این هدف‌ها تأکید شده و روایی آن‌ها مورد بحث قرار گرفته است. به نظر می‌رسد هدف‌های در نظر گرفته شده برای این نشریه‌ها از سال‌ها قبل، آن‌چنان دقیق تدوین شده‌اند که با مرور زمان بر آن‌ها خدشه‌ای وارد نشده است. این هدف‌ها با توجه به نیازهای مخاطبان تدوین شده‌اند و در اعلان آن‌ها در فصلنامه‌های تخصصی رشد، غرض آن بوده است که مخاطبان حیطه و حدود

خبرها، مذاکره‌ها و گفت‌وگوهایی می‌توان دید که در ذیل خبرهای جغرافیایی گروه‌های آموزشی کشور چاپ شده‌اند و در آن‌ها شرح گروه‌های استانی معلمان جغرافیا و بازدیدهای علمی از محیط‌های جغرافیایی دور و نزدیک در فصلنامه رشد آموزش جغرافیا در دهه‌ها صفحه همراه با عکس به چاپ رسیده و دیگر گروه‌های آموزشی کشور را به انجام فعالیت‌های مشابه تشویق کرده‌اند.

معرفی منابع جغرافیایی در سال‌های اخیر در فصلنامه رشد آموزش جغرافیا دگرگون شده است و به جای معرفی صرف کتاب‌ها و مجله‌های جغرافیایی چاپ مناطق مختلف کشور به معرفی منابعی ارزشمند از کشورهای گوناگون درباره آموزش جغرافیا و برنامه‌ریزی درسی جغرافیا از طریق گروه‌های علمی مرتبط با آموزش و پرورش و همچنین معرفی تارنماهای جغرافیایی مرتبط با هدف‌های آموزش جغرافیا در دیگر کشورها و مناطق جغرافیایی و حتی مؤسسه‌های جغرافیایی و دانشگاه‌های آن‌ها تبدیل شده و مخاطبان فصلنامه رشد آموزش جغرافیا را در جریان آموزش‌های نوین این رشته و برنامه‌های درسی در مؤسسه‌های آموزشی و بین‌المللی قرار می‌دهد. استفاده از مطالب ارائه‌شده در این زمینه از سوی معلمان، مدرسان و استادان جغرافیا و بومی کردن آن‌ها و بهره‌گیری از آن‌ها در زمینه‌های مختلف از جمله فلسفه آموزش جغرافیا، تدوین برنامه‌های جدید برای آموزش جغرافیا در کشور، روش‌ها و مواد جدید در آموزش جغرافیا و آموزش‌های مجازی جغرافیا، به‌عنوان منابعی غنی و به‌روز، مخاطبان مجله را در بهره‌گیری از این منابع آموزشی جغرافیایی یاری می‌دهد.

آشنایی مخاطبان مجله رشد آموزش جغرافیا با زیبایی‌های محیط‌های متنوع جغرافیایی کشورمان و جهان از طریق مقاله‌ها و گزارش‌هایی که از طرف مخاطبان و استادان جغرافیا ارائه می‌شوند، صورت می‌گیرد. این مطالب علاوه بر آشنایی با پدیده‌های جغرافیایی متنوع و زیبای محیطی ایران و آشنایی با مردم و اقوام ایرانی باعث افزایش و گسترش وحدت ملی - اسلامی در کشور و تقویت هویت ملی مخاطبان می‌شود. معلمان جغرافیا با مطالعه این مقاله‌ها پیوندی عمیق‌تر با محیط و مردم سرزمین خودمان را حس می‌کنند و این احساس را از طریق آموزش متون درسی مرتبط، به مخاطبان خود یا همان دانش‌آموزان انتقال می‌دهند و سبب می‌شوند که نسل آینده کشور، گام‌های استواری در جهت آبادانی کشور در آینده بردارند و از متعلق بودن به این محیط‌های جغرافیایی متنوع و زیبای کشور احساس خوبی داشته باشند.

در هر شماره از مجله رشد آموزش جغرافیا، به فراخور حجم مجله و با توجه به صفحات اختصاص یافته به هریک از هدف‌ها و عنوان‌ها، مقاله، گزارش، مصاحبه، میزگرد، گفت‌وگو و دیگر قالب‌های مطبوعاتی با رعایت

اصول صفحه‌آرایی

زیبا و دل‌نواز ارائه می‌شوند، اما ممکن است در برخی از شماره‌های مجله صفحات اختصاص یافته به هریک از هدف‌ها متغیر باشد، زیرا مقاله‌ها و گزارش‌های نویسندگان متنوع و حجم صفحات مجله محدود است و این دو عامل سبب می‌شوند که گاهی یکی از هدف‌ها کمتر یا بیشتر در یک شماره مجله ارائه شود. برای داوری درست‌تر درباره پوشش هدف‌های یازده‌گانه فصلنامه رشد آموزش جغرافیا لازم است گاه مقاله‌های چاپ‌شده در دو سال اخیر مورد قضاوت قرار گیرند تا حد پوشش هر یک از هدف‌ها مشخص شود.

در این سخن تلاش کردیم نگاهی دوباره به هدف‌های آموزش جغرافیا بیندازیم و ببینیم تا چه حد به آموزش‌های موردنیاز حرفه‌ای معلمان و مخاطبان کمک می‌کنند. جست‌وجوی بیشتر مطالب مجله در موتورهای جست‌وجو و تارنمای مجلات رشد و همچنین تارنمای خاص رشد آموزش جغرافیا و از همه مهم‌تر، صدمین شماره فصلنامه رشد آموزش جغرافیا (که در آن ویژگی‌های آماری مقالات و مطالب درج‌شده در یکصد شماره مجله ارائه شده است) می‌تواند در این زمینه به جست‌وجوگران و علاقه‌مندان به رشد آموزش جغرافیا بیشتر کمک کند.

هیئت تحریریه رشد آموزش جغرافیا همچون گذشته از مقاله‌های نویسندگان در خصوص بررسی انطباق مقاله‌ها و مطالب مجله با هدف‌های ارائه‌شده مجلات رشد تخصصی، به‌ویژه رشد آموزش جغرافیا، استقبال می‌کند و در صورت طرح در هیئت تحریریه و تصویب آن‌ها، این‌گونه مقاله‌ها را طبق رویه‌ای که از سال‌ها پیش برای ترجیح مقالات آموزشی و برنامه‌ریزی درسی اتخاذ کرده است، خارج از نوبت چاپ خواهد کرد.